

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๒๓

ปากท้องอย่าให้เหนือธรรม

พระพุทธเจ้ากว่าจะได้นำศาสนามาสั่งสอนคนก็แทบล้มแทบตาย เราพิจารณาดูซิ ท่านผู้ชวนขายอาหารโอสถสมาโปรดสัตว์ผู้มีตนอนธการ ท่านแทบล้มแทบตายไม่ว่าพระพุทธเจ้าและสาวกที่เป็นสรณะของโลก เอาชีวิตเข้าแลกเข้าประกัน กว่าจะได้ธรรมได้ธรรมมาแนะนำสั่งสอนโลก ทุกข์ยากลำบากขนาดไหน ครูบาอาจารย์แต่ละองค์ ๆ ที่ปรากฏชื่อลือนามก็เดินตายมาทั้งนั้น เรามาฟังเพื่ออะไร การจะได้ธรรมได้ธรรมมาแนะนำสั่งสอนประชาชนพระเถระแต่ละองค์ ๆ นี้ท่านเอาชีวิตเข้าแลก เราเพียงแต่มาล้างมือเปิบเอาเฉย ๆ ก็ยังลำบากลำบากแล้วมันก็หมดหนทางละนะ

กิเลสก็บอกแล้วว่ามันไม่ใช่ของดี เอามาก็ดีมาวางธรรมทำไม กิดขวางธรรมกิดขวางหมู่เพื่อน เหยียบย่ำทำลายศาสนา มันเป็นของดีแล้วหรือ ถ้าสิ่งเหล่านี้ดีก็จะมาอบรมธรรมะหาประโยชน์อะไร ทำไมไม่อยู่บำรุงมันให้เป็นหมูตัวอ้วนอยู่บนเขียงไม่ยอมลงนั้น ไม่ดีกว่าที่จะมาก็ดีมาวางวัดวาอารามหมู่เพื่อนครูบาอาจารย์ทั้งหลายหรือ นี่ก็ได้พูดมาเต็มเม็ดเต็มหน่วยไม่มีอะไรเหลือแล้วในพุงนี้พูดกับหมู่กับเพื่อน การประพฤติปฏิบัติตลอดถึงเวลาไปอยู่กับครูบาอาจารย์ ได้รับการศึกษาจากท่าน รับประทานอาหารก็ได้ พูดให้ฟังหมดแล้ว พูดจนไม่มีอะไรเหลือแล้วจะให้เอาอะไรมาพูดอีก

โรงครัวนี้อย่ามาชุมนุมกันนะ ใครจะฉันทะไรก็ฉันทัน นี้เราแบบอนุโลมนะ ฉันทันแล้วให้หน้อยมายุ่งคุดกันนะ แล้วจะเห็นเรื่องอะไรอีกต่อไปไม่ได้ เกี่ยวกับเรื่องการอยู่การกินนี้ เรื่องลั่นเรื่องปากมาทำลายศีลทำลายธรรมไม่สมควรอย่างยิ่ง การมาฝึกฝนอบรมตนฝึกฝนอะไร อย่างนั้นเป็นเรื่องฝึกฝนแล้วหรือ ความเห็นแก่ลั่นแก่ปากแก่ท้อง เป็นความฝึกฝนอบรมหรืออย่างนั้น นั่นเป็นเรื่องของกิเลสตัณหาไม่มีเมืองพอ ดันรจนกระวนกระวายกวัดแกว่งอยู่ด้วยความอยากความทะเยอทะยาน ไม่มองดูหัวใจซึ่งเป็นที่สถิตหรือที่กิดขึ้นแห่งธรรม

ทำไมจึงไปมองดูสิ่งภายนอกอันเป็นสิ่งที่จะเสริมกิเลสไม่มองดูหัวใจ มองดูอะไร ทุกวันนี้มาประพฤติปฏิบัติ นี่สอนแล้วสอนเล่าสอนย้ำไม่หยุดไม่ถอยถึงเรื่องความระมัดระวังจิต เพราะจิตมันมีตัวพิษตัวภัยอยู่ในนั้นได้บอกอยู่เสมอ ไม่ระมัดระวังตรงนั้นจะระมัดระวังตรงไหน ไม่ฝึกไม่ทรมานตัดสันดานตัวนั้นจะตัดสันดานตัวไหน

มาอยู่ในวงหมู่คณะใครมองกันในแง่ร้าย นักธรรมะต้องมองกันในแง่เหตุผลหนึ่ง ในแง่เมตตาหนึ่ง ผิดถูกประการใดต้องพูดกันได้นักธรรมะ ถ้าเป็นคลังกิเลสแล้วก็แตะไม่ได้ ใครจะมาสั่งสมสร้างคลังกิเลสขึ้นที่นี้ให้หนักหนาท้ายมาอยู่ให้หนักหมู่หนักคณะหนักครูบาอาจารย์ ไม่ใช่ของดี

ให้มองกันในแง่เหตุผล มองกันในแง่อรรถแห่งธรรม ต่างคนต่างมีเจตนาเป็นธรรมแล้วจะไม่มีอะไรกระทบกระเทือน จะไม่มีอะไรระแคะระคายซึ่งกันและกัน ไม่มีอะไรที่จะตำหนิกัน ผิดตรงไหนก็บอกกันได้ นี่หลักธรรม นักธรรมะเป็นอย่างนี้ เป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ไม่เรียกนักธรรมะ ไม่ใช่ผู้แสวงหาอรรถหาธรรมเพื่อความดีงามแก่ตน และประดับหมู่เพื่อนให้มีความสง่างาม ตลอดถึงประชาชนให้เกิดความเชื่อความเลื่อมใส อันเป็นผลพลอยได้จากความดีของตนเอง เรื่องมีเท่านี้

เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องหยาบ ๆ อย่านำให้ได้เห็นอย่าให้ได้พบนะ การระแคะระคายซึ่งกันและกันอย่างนี้ไม่ใช่ของดีเลย เป็นเรื่องของกิเลสล้วน ๆ ออกหน้าออกตาอย่างหยาบโลนที่สุดสำหรับนักปฏิบัติ โลกเขามันจวนเป็นหลังหม้อยู่แล้ว ไม่มีอะไรดำ ๆ ดำ ๆ ขาว ๆ ขาว ๆ ไม่มีปัญหาที่จะมาเกี่ยวข้องในที่นี้ ซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติของผู้มุ่งสนใจธรรมอย่างยิ่ง ผิดตรงไหนต้องบอกกันใครไม่ยอมรับเมื่อพูดเป็นอรรถเป็นธรรมแล้ว องค์ไหนฝืนไม่ยอมรับให้บอกมา ดีกว่าที่จะมาซุบ ๆ ซิบ ๆ ลับหลังกัน ซึ่งเป็นการขายตัวเองอีกทีหนึ่ง ว่าแหมมองคนในแง่ร้าย แล้วหาอุบายทำลายหมู่เพื่อนโดยที่เห็นว่าสมควรจะทำลายได้ในแง่ใด เป็นอุบายวิธีของกิเลสประเภทหนึ่งต่างหาก ไม่ใช่เป็นอุบายวิธีของผู้หวังดีต่อหมู่ต่อเพื่อน

ถ้าหวังดีต่อกันต่างคนต่างพูดกันได้ ไม่มีเรื่องใดที่จะต้องระวังระเวียงกัน เพราะเป็นนักธรรมะด้วยกัน หวังความจริงด้วยกันอยู่แล้ว ทำไมพูดกันไม่ยอมรับความจริงเอาความจริงพูดผู้ฟังไม่ยอมรับความจริงเป็นนักธรรมะได้ยังไง อยู่กับหมู่เพื่อนได้อย่างไร อยู่ไม่ได้ต้องหนี มันก็ถ่มขว้างมันทำลาย ทำให้ส่วนใหญ่เสียหาย ผู้เจตนาหวังดีมีมาก อย่านำมาทำกีดทำขวางมาเหยียบย่ำทำลายให้วงคณะซึ่งเป็นส่วนใหญ่เสียไปไม่สมควรอย่างยิ่ง

สงฆมกุณฑล ปวาเรมิ ทิฏฐเรณ วา สุเตน วา ฯ ว่ากันทำไม ว่าอย่างไรต้องปฏิบัติอย่างนั้น พระพุทธเจ้าสอนให้ปฏิบัติทั้งแง่ละทั้งแง่บำเพ็ญ ไม่ได้สอนให้เข้าหูแล้วทะลุไปเฉย ๆ โดยเจ้าของไม่สนใจ ใครผิดตรงไหนรีบแก้ตัวเองซิ หมักดองไว้ทำไมของไม่ดี แล้วการประจบสอพลออะไรอย่างนี้อ่านนำมาใช้สำหรับเรา เราไม่ได้ฟังเงื่อนไข เราฟังหลายเงื่อนไข มีดมีทั้งสั้นทั้งคมทั้งข้างทั้งปลายทั้งด้าม นำมาใช้ได้ทุกแง่ทุกมุม หลัก

ธรรมะของพระพุทธเจ้าก็เป็นอย่างนั้น ที่จะต้องพลิกแพลงเปลี่ยนแปลงใช้ได้หลายแง่หลายมุม พิจารณาได้หลายแง่หลายมุม เราไม่ใช่เถรตรงเราไม่อวด เราตรงไปตรงมาแต่ไม่ใช่เถรตรง ตรงไปตามหลักตามธรรม จะมีแง่อนที่จะพิจารณาหนักเบาเล็กน้อยเพียงไรนั้นปิดไม่อยู่ จะต้องพิจารณาให้เต็มหัวใจ

การปกครองหมู่เป็นของง่ายเมื่อไร ภูเขาทั้งลูกหนักขนาดไหนไม่เคยได้มาทับหัวใจ ไม่ได้มาทับหัวเรา แต่ผู้ที่อยู่ด้วยกันมีจำนวนมาน้อยนี้แหละมันเกี่ยวเนื่องกันอยู่ มันเหยียบมันทับหัวกันได้ที่อยู่ด้วยกันนี้ ตัวคนไม่ได้ใหญ่เท่าภูเขาแหละ แต่เวลามันทับหัวใจกันแล้วมันหนักยิ่งกว่าภูเขา เพราะภูเขาไม่ได้มาทับ มองดูหัวใจเจ้าของมันก็รู้อย่างต่างคนต่างมองดูหัวใจเจ้าของมากยิ่งขึ้นกว่าที่จะมองผู้อื่น แม้การมองผู้อื่นซึ่งเป็นกรณีที่ควรจะมีมองที่จะพิจารณา ก็ให้มองในแง่เหตุผลในแง่บรรณธรรม จากนั้นก็ในแง่เมตตาเจตนาหวังดี พูดกันได้ทุกแง่ทุกมุม ไม่ให้มีอะไรลึ ๆ ลับ ๆ เรื่องซุบ ๆ ซิบ ๆ มีไม่ได้ ไม่ใช่สักธรรมะ พูดให้ตรงไปตรงมา

นี่ก็หลังไหลมา ๆ ไม่ทราบว่ามีมากหรือน้อย มาแล้วก็มาทับกัน อย่างพวกที่มาใหม่ได้ไล่ออกไปเมื่อเร็ว ๆ นี้ เห็นไหมนั่น แล้วเราไม่ได้ตำหนิพวกใหม่โดยถ่ายเดียว เพราะผู้อยู่ที่นี้ก็เป็นพระมีกิเลสเหมือนกัน ควรตำหนิเราก็ต้องตำหนิเหมือนกัน ไม่ได้เป็นแง่เดียว ว่าผู้หนึ่งผิดผู้หนึ่งถูกโดยถ่ายเดียว คนมีกิเลสด้วยกันมันต้องมีการเข้าตัวอยู่เสมอแล้วมองผู้อื่นในแง่ร้ายได้ เพราะกิเลสมันแหลมคมยิ่งกว่าสติปัญญาของเราที่มีอยู่เวลานั้น นอกจากเราจะผลิตให้สติปัญญาทันกับความเคลื่อนไหวของจิตเสียจริง ๆ จนกระทั่งมันแยบออกเวลาไหนไม่มีการเผลอตัวเลยเท่านั้น

การแยบออกแต่ละขณะ ๆ ของจิตนี่เป็นการปลุกสติปัญญาไปในตัว อ้อ นั่นยกให้..ทัน ออกแ่งไหนทัน ทำไมจึงว่าทัน เคยปฏิบัติมาแล้วนี่ไม่ใช่คุย ถ้าถึงขั้นนี้แล้วทันออกแ่งไหนรู้กันทันที ๆ เพราะมันแคบเข้าไปแล้วไม่มีที่อื่น ตรงไหนที่กิเลสมันเที่ยวหลบเที่ยวซ่อนก่อกรรมก่อเวรแก่เจ้าของ และจะทำให้ผู้อื่นได้รับความลำบากด้วย ก็ตามรู้ตามเห็นมันตามฆ่ามันแหลกไปหมดจนไม่มีที่อยู่ มันก็เหลือตั้งแต่ใจดวงเดียว ถ้าลงได้แยบรู้อ ๆ แล้วมันก็มีเท่านั้นไม่มีที่อื่นให้เกิดเรื่องลูกกลาม

ที่นี้ก็ต้องเห็นได้ชัดในเวลาสั้น อ้อ กิเลสทั้งมวลนี้มันมาอยู่ที่หัวใจนี้ เป็นที่ชุมนุมของมัน ที่สร้างภพสร้างชาติ สร้างความทุกข์เกิดแก่เจ็บตายให้แก่สัตว์โลก ไม่ใช่กิเลสตัวใด กิเลสที่เต็มอยู่ในนี้เองมันแผ่กระจายกิ่งก้านแขนงออกไป เราไม่ทราบตามตะครุบตั้งแต่เงาของมัน ตัวจริง ๆ มันไม่ได้ตะครุบมันเลย เพราะกิเลสมันฉลาดยิ่งกว่าเรา เราโง่กว่ามันจึงต้องตะครุบเงามันโดยไม่ถูกตัวมันเลย

เวลาตามเข้าไป ๆ จากก้านเข้าไป ตามเงาเข้าไปก็ไปถึงตัว เพราะเงามาจากตัว
กิเลสมันแผ่สาขาไปไหน มันก็พันสติปัญญาที่ฝึกฝนอบรมอยู่ตลอดเวลาไม่ได้ มันตามรู้
ตามเห็นตามฟาดฟันหันแหลกกันเข้าไปโดยลำดับ ๆ จนกระทั่งเหลือตั้งแต่หัวใจริก ๆ
มันปรุงออกเรื่องไหนรู้กันหมดทุกเวลาที่ปรุง ไม่มีคำว่าเปลอ ถ้าลงได้ถึงขั้นไม่เปลอแล้ว
เป็นไม่เปลอ ตั้งแต่ขณะตื่นนอนจนกระทั่งถึงหลับ เปลอเมื่อไรคิดหาเวลาเปลอไม่มี นี่
เราจึงยอมรับท่านว่ามหาสติมหาปัญญาเป็นสติปัญญาอัตโนมัติคือโตเมติก เป็นโดยหลัก
ธรรมชาติของตัวเอง เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วไม่ต้องบังคับก็รู้ เมื่อถึงขั้นรู้มันรู้เช่นนั้น เวลา
โง่มันก็โง่เต็มเปาของมัน เวลามันฉลาดแล้วก็เหมือนกับว่าไม่เคยโง่

สติปัญญาเป็นสิ่งที่ผลิตได้ฝึกได้ แล้วเราจะพยายามรักษาความเคลื่อนไหวของ
กายวาจาใจของเราซึ่งมีอยู่กับเรา นี้ ด้วยความพยายามของเราสมกับนักปฏิบัติ ทำไมเรา
จะทราบไม่ได้ในเรื่องความเคลื่อนไหว เฉพาะอย่างยิ่งการเกี่ยวกับหมูกับคณะเป็นเรื่อง
หยาบ ทำไมจะไม่ทันมันคิดในแง่ใดก็ดี มันต้องทันถ้าผู้ตั้งใจมาศึกษาอบรม ถ้าไม่มา
นอนเป็นหมูชั้นเขียงอยู่เฉย ๆ

เราหวังเอาอะไรเวลานี้ เรามุ่งอรรถมุ่งธรรมที่มานี้ ผมก็นำหมู่เพื่อนปฏิบัติอันใด
ที่จะเป็นแง่เป็นทางแห่งความเสียหายของหมู่ของคณะ ผมได้พยายามเต็มสติกำลังความ
สามารถ ซึ่งได้เคยพูดให้ฟังแล้วหลายครั้งหลายหน จนเมื่อผู้พูดก็ดีไม่ว่าจะเมื่อตั้งแต่ผู้
ฟังเลย เราพยายามเต็มความสามารถในฐานะที่หมู่เพื่อนมาคอย มาอาศัยว่าเราเป็น
ครูเป็นอาจารย์ เราก็อำหน้าที่ของเราเต็มสติกำลังความสามารถ

อันใดที่จะเป็นเรื่องความเสื่อมเสียลงไปทีละเล็กละน้อย เกี่ยวกับประชาชนญาติ
โยม เราก็อพยายามตัดออก เช่นการรับนิมนต์ที่นั่นที่นี่ เรามีเหตุมีผลของเรา การรับ
นิมนต์ไปแต่ละครั้งละหนต้องไปเกี่ยวกับประชาชนญาติโยมมีทั้งหญิงทั้งชาย นี่ประการ
หนึ่ง ประการที่สอง อติเรกลากที่เกิดขึ้นมามากน้อยเขาก็ต้องให้ ให้เรา ได้มาแล้วก็จะ
เป็นอะไร ที่แรกก็ไม่อยากไป พอได้มาแล้วกิเลสมันโผล่หัวขึ้นมามันสูงจรดฟ้าโน่น จะมี
อะไรก็มีตั้งแต่ฉบับเงินฉบับสมบัติเงินทองมานั้นเต็มอยู่นั้น วันนี้นักนับวันหนักนับ ความ
สนใจในอรรถในธรรมที่เคยปฏิบัติมาซึ่งเป็นพื้นฐานเดิมในเจตนาของตน มันก็ค่อย
หมดไป ๆ จนกระทั่งมีเหลือตั้งแต่โลกเต็มหัวใจ กลายเป็นเรื่องมาสั่งสมกิเลสอวสา
ด้วยความโลภเป็นหลักสำคัญเป็นตัวใหญ่เป็นตัวสำคัญ ทำลายจิตใจให้พินาศฉิบหาย
จากอรรถจากธรรมไปเสียหมด เหล่านี้เราก็ได้พยายาม

คิดดูเราไม่เกรงใจใครเลยไม่ว่าชั้นไหนจะมานิมนต์มาขอพระจากเรา เราพูดได้
อย่างเต็มปาก พูดตามหลักของเหตุของผลทุกแง่ทุกมุมให้เขาเป็นที่เข้าใจ โดยไม่มีทิว

มานะอะไรไปแฝงกับการไม่รับนิมนต์เขาเลย เพราะเราไม่รับนิมนต์ก็ด้วยเหตุด้วยผลของเราซึ่งเป็นหลักธรรมอันหนึ่ง เป็นเครื่องรักษาพระซึ่งอยู่ในความปกครองอยู่ในความดูแลของเรา เราก็พยายามเต็มที่ หากไม่จำเป็นจริง ๆ เราไม่ยอมให้จริง ๆ ดังที่เห็นอยู่นี้ หากจำเป็นจริง ๆ ก็มี โลกกับธรรมอยู่ด้วยกัน เราก็ปล่อยให้เสียเป็นกาลเป็นเวลาที่เราเห็นว่าจำเป็น แล้วทำความเข้าใจไว้เฉพาะวาระนั้นเท่านั้น ไม่ให้พร่ำเพรื่อซ้ำ ๆ ซาก ๆ จนเป็นโรคเรื้อรังในการฉันทันในบ้านในเรือน พระกับประชาชนเกี่ยวข้องวุ่นวายกันอยู่ตลอดเวลาไม่ใช่ของดี เป็นสิ่งที่จะทำให้จิตใจของเราให้ด้อยลงไปโดยลำดับ

จุดปัจจัยไทยทานได้มามากน้อยก็ไม่ถือว่าเป็นของใครต่อของใคร เพราะมันจะเป็นกิเลสตัวหนึ่งขึ้นมา ทำลายผู้นั้นแหละไม่ทำลายใคร พอที่จะคิดได้อ่านได้เราก็ช่วยคิดช่วยอ่าน การช่วยคิดช่วยอ่านอย่างนี้เราเปิดทางไว้แล้ว เราเปิดไว้ทุกแง่ทุกมุม เราไม่ตายพระเถระเราไม่ตาย เราเลี้ยงดูพระเถระเต็มสติกำลังความสามารถทุกชั้นทุกอย่างวัตถุไทยทานเขานำมาถวาย เราไม่เคยคิดเราไม่เคยสงวนว่านี่เป็นเรานี้เป็นของเรา ไม่เป็นของใคร เราเป็นผู้ได้มาเขามาถวายเรา นี่เป็นของเราไม่เคยคิด คิดดูซิ รับประทานเพื่อพระเพื่อเถระทั้งหมด

เราไม่อดพระเถระไม่อด เราปฏิบัติมาอย่างนั้นด้วยน้ำใจจริง ๆ ซึ่งมีต่อหมู่ต่อเพื่อนเมตตาสงสาร เพื่อให้ธรรมเจริญไม่ให้โลกเข้ามาแฝงได้เลย ให้มีแต่ทางด้านธรรมะโดยถ่ายเดียวที่จะเจริญรุ่งเรืองขึ้นโดยลำดับ อันไหนที่เป็นช่องทางแห่งกิเลสเข้ามา และจะเพิ่มมากขึ้นโดยลำดับ เราพยายามตัดช่องนั้นไว้เสมอ นอกจากเป็นความจำเป็นก็สุดวิสัย เราคิดไว้หมดทุกแง่ทุกมุม

การอบรมสั่งสอนหมู่เพื่อนก็เหมือนกัน ไม่ลดไม่ละ ได้พยายามอบรมสั่งสอนเรื่อย ๆ มา ผิดตรงไหนเราบอกเรารู้เรื่องรู้ราว สมกับเราเป็นอาจารย์ หมู่เพื่อนมาศึกษาอบรมกับเรา อาจารย์โย เม ภนฺเต โหติ โอปายิกํ ปฏฺฐูปํ นี้เรารับแล้ว เมื่อรับแล้วต้องทำหน้าที่ให้เต็มอรรถเต็มธรรมเต็มภูมิความสามารถของตน เราก็ได้ทำอย่างนั้นตลอดมา แล้วมีอะไรขัดข้องยุ่งเหยิงพอจะเกิดความวุ่นวาย

การขบการฉันทันน้ำร้อนน้ำชาแต่ก่อนก็ไม่มี อยู่กับพ่อแม่ครูอาจารย์ก็ไม่มี เราไปอยู่โดยลำพังเราที่ไหน ๆ ก็ไม่มี แม้แต่ไปจำพรรษาที่จันทบุรีนั้นก็ไม่มี เขาจะเอาน้ำตาลมาถวายเป็นหม้อ ๆ ไม่เอาไม่ยุ่งอย่าเอามาเราบอกอย่างนี้ ก็ไม่ได้ฉันทัน มาอยู่วัดนี้ที่แรกก็ไม่ฉันทัน ครั้นต่อมาคนนั้นเอาน้ำมาถวายคนนี้อาน้ำมาถวายมากเข้า ๆ ๖ วัน ๗ วันมีการมีงานก็ฉันทันเสียทีหนึ่ง ถึงมีมากก็ทิ้งไว้อย่างนั้นแหละไม่สนใจ พระเถระก็ได้สะดวกสบายในการประกอบความ پاکเพียร ครั้นต่อมาก็เลยได้อุ่นุโลมเรื่อยมา เลยฉันทันมาเรื่อย ๆ ที่นี้

มันก็เลยลามปามลูกไปใหญ่ มันเป็นของดีแล้วหรืออย่างนี้

อนุโลมอย่างนี้ก็เหมือนกับว่าเปิดทางให้กิเลสมันหลังไหลเข้ามาเหยียบหัวพระ
เณร หัวใจพระหัวใจเณรจนแหลกเหลวไปหมด ลึนก็เลยยาวขึ้นไป ท้องพุงใหญ่ขึ้นไป
โดยลำดับ ยิ่งกว่าภูเขา ยิ่งกว่าท้องฟ้าหาสมุทร ท้องของกิเลสมันเป็นอย่างนั้น ลึนของ
กิเลสมันเป็นอย่างนั้นมันไม่ได้สั้น ท้องของกิเลสมันก็ใหญ่โต เราจนลืมนั่นชี่ ยุ่งไป
หมดจะว่าไง

อะไร ๆ เราไม่สบายใจจำต้องอนุโลมก็มี มันก็แสดงขึ้นมาตามที่ตรงไหนที่เราไม่
สนิทใจนั้นแหละ พูดยให้หมู่ให้เพื่อนฟังอยู่ทุกระยะ ๆ บางอย่างก็เพียงแยะ ๆ ออกให้
ไปเป็นข้อคิด มันก็ไม่คิดไม่พิจารณา นี่ชี้ที่ทำให้เราอดทนระอาใจ แล้วธรรมจะเจริญได้
ยังไง สมาธิปัญญาเจริญได้ยังไงเมื่อการทำการคิด การชวนชวายเป็นเหล่านั้นไม่ใช่เป็นทาง
ของสมาธิของปัญญาแล้วปัญญาจะเกิดได้อย่างไร นอกจากเป็นทางของกิเลสให้กิเลส
เกิดขึ้นวันยังค่ำคืนยังรุ่งตลอดเวลาเท่านั้น แล้วมันสมเจตนาของเราที่มุ่งหวังมาอบรม
กับครูบาอาจารย์แล้วหรือ นี่ให้คตินักปฏิบัติ

เราอยากให้ความสะดวกทุกสิ่งทุกอย่างสำหรับพระเณรที่อยู่ในวัดนี้ การชบ
ฉันก็อยากให้ชบให้ฉันด้วยความเมตตาจริง ๆ ไม่ใช่เสกสรรปั้นยอ เป็นภายในจิตใจของ
เราจริง ๆ แต่ถ้าอันใดมันจะเป็นข้าศึกต่อธรรมมันก็ทำให้เราชะงักเหมือนกัน ทั้ง ๆ ที่
อยากให้ชบให้ฉัน สิ่งนี้มันเป็นพิษเป็นภัยต่อจิตตภาวนาเมื่อทราบอย่างนั้นมันก็ชะงักชี่
แต่ไม่อาจพูดเพราะได้เคยเผด็จให้หมู่เพื่อนทราบแล้วว่า อาหารประเภทใดก็ตามถ้า
ฉันเข้าไปมีกำลังต่อร่างกาย แต่เป็นการทำลายต่อจิตใจหรือเป็นภัยต่อจิตใจ ผู้นั้นก็ต้อง
ระวังเจ้าของเองเคยเตือนไปแล้วทุกแห่งทุกมุม

การปฏิบัติมาสำหรับผมเองก็ดี ครูบาอาจารย์ทั้งหลายอย่างพ่อแม่ครูจารย์มั่น
ท่านเคยเล่าให้ฟังเราก็จับเอานั้นแหละมาพิจารณา แล้วการปฏิบัติมันก็เป็นอย่างนั้นจริง
ๆ วันนั้นฉันอาหารประเภทนั้นธาตุขันธ์เป็นอย่างนั้นขึ้นมา แล้วก็มาทับถมจิตใจให้ภาวนา
ไม่สะดวก เอาละมันรู้ทันที วันหลังดหรือหากว่าฉันก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น มันต้องระวัง
ๆ นี่คือการรักษาธรรมไม่ใช่เป็นการรักษาลึนรักษาท้อง เรารักษาธรรมเรามุ่งต่อธรรม
มาปฏิบัติเพื่ออรอดเพื่อธรรมจึงต้องถือธรรมเป็นหลักใหญ่เสมอ ก่อนที่จะอะไรจะเข้ามา
เกี่ยวข้อง อย่างน้อยก็อย่าให้มายุ่งกับธรรมให้หัวนี้ให้ไหวภายในจิตใจ มากกว่านั้นอย่า
ให้ธรรมนี้เสียไป ต้องคิดไว้เสมอ นี่คือนักปฏิบัติเพื่อรักษาตัวต้องสังเกต

ท่านก็กล่าวไว้แล้วเคยพูดมาหลายครั้งหลายหน **อาหารสัปายะ** อาหาร

ประเภทใดคำว่าอาหารสัปายะ อาหารเป็นที่สบาย สบายอย่างไร ไม่ใช่สบายแบบกิน แล้วนอนอยู่เหมือนหมู อาหารสบายคือไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อจิตใจ เป็นคุณต่อร่างกาย แต่ไม่เป็นภัยต่อจิตใจ เป็นที่สะดวกสบายในการภาวนาซึ่งเป็นหลักใหญ่ นี้เรียกว่า อาหารสัปายะ ไม่ผิดกับโรคภัยด้วย และธาตุชั้นนี้ก็ไม่มีกำลังวังชามากจนเป็น เครื่องมือของกิเลส เหยียบย่ำทำลายธรรมได้เป็นอย่างดีด้วย เวลาภาวนาก็สะดวกสบาย ด้วย นี้เรียกออาหารสัปายะ

เสนาสนะสัปายะ ที่อยู่ที่อาศัยเป็นไปเพื่อความสงบงบเงียบ อยู่ด้วยความ สะดวกสบาย

บุคคลสัปายะ ก็หมายถึงเพื่อนฝูงเป็นกัลยาณมิตร พึ่งเป็นพึ่งตายกันได้ทุกแง่ ทุกมุม ไม่มีคำว่าเกรงอกเกรงใจ ไม่มีคำว่าระแคะระคาย ไม่มีคำว่ารังเกียจเดียดฉันท์ซึ่ง กันและกัน ไม่มี เป็นเหมือนอวัยวะเดียวกัน พึ่งเป็นพึ่งตายกันได้ เวลามีข้อขัดข้องอะไร ขึ้นมาหรือท่านผู้ใดมีความเคลื่อนไหวในทางกายวาจาไม่สะดวกต่ออรรถต่อธรรม ขัด ข้องต่ออรรถต่อธรรมก็เตือนกันได้ นั่นเรียกว่าบุคคลสัปายะ คือเพื่อนฝูงเป็นที่สนิท สนมกันด้วยธรรมจริง ๆ แน่จะว่ายังงออธิบายให้ฟังหมดแล้ว นี้ละคำว่ากัลยาณมิตร ตาหรือว่าบุคคลสัปายะ ก็คือผู้เกี่ยวข้องเฉพาะอย่างยิ่งก็คือพระที่อยู่ด้วยกัน

เราไม่ได้มาสั่งสมความเป็นเสือเป็นยักษ์เป็นผีต่อกันนี้ ต่างคนต่างมาแสวงหา อรรถหาธรรม ต่างคนต่างมุ่งความจริงทำไมพูดกันไม่รู้เรื่อง ทำไมพูดกันไม่ฟังเสียง ทำไมพูดกันจะเกิดกิเลสเป็นยักษ์เป็นผีขึ้นมา แล้วมันขัดกันใหม่กับเจตนาของเราที่ มา มุ่งอรรถมุ่งธรรม

นี้ได้สอนหมู่เพื่อนมาไม่ทราบกี่ปีแล้ว เบื้องต้นเราก็ไม่เคยคิดว่าเราจะมีหมู่มี คณะ เพราะนิสัยไม่มีในความรู้สึกกับใคร ๆ ตั้งแต่เริ่มออกปฏิบัติที่แรกก็ไม่เคยเกี่ยว ข้องกับผู้หนึ่งผู้ใด มุ่งเฉพาะพ่อแม่ครูบาอาจารย์มันเท่านั้น เวลาออกจากท่านไปแล้วก็ โดดเดี่ยวองค์เดียวสะดวกสบาย แม้จะมีหมู่เพื่อนไปบ้างองค์หนึ่ง หรืออยู่สององค์นี้ไป ก็จะไปแยกกันข้างหน้า หากเดินทางร่วมกันไปเฉย ๆ ในเบื้องต้น ก็แยกจริง ๆ พอไป แล้วต่างองค์ต่างแยก ต่างองค์ต่างอยู่ต่างองค์ต่างไปของใครสะดวกสบายของใครของ เรา ส่วนมากก็ไปเฉพาะองค์เดียวอยู่อย่างนั้น ทั้งวันทั้งคืนมีแต่ประกอบความพากเพียร โดยลำดับลำดับ

ประการสำคัญก็คือนิสัยเรานั้นหยาบ การประพฤติปฏิบัติถ้าให้กินอิม ๆ ได้รับความสะดวกสบาย ภาวนาไม่ได้เรื่องได้ราวอะไร ต้องตัดสันดานกัน ทางธาตุชั้นนี้มีกำลัง

มากมันทับจิตใจ ต้องอดอาหารละเป็นนิสัยจนต้องเสีย เพราะอดไม่หยุดไม่ถอย อดอยู่เรื่อย ๆ อดอยู่ตลอด พออายุ ๓๖ ปีต้องเสียมาก มันเสียมาแต่ก่อนนั้นแล้ว ๓๖ ปีอายุ ๑๖ พรรษา พอฉันเข้าไปก็ถ่ายหมด ๆ อดเพียงสามวันสี่วันเท่านั้นมันก็ถ่ายหมดเลย ดูแล้วจึงได้ตั้งตั้งแต่นั้นมาก็ไม่เอา เพราะเราเคยทำมาตั้งแต่ออกปฏิบัติที่แรกนั้นเลย

ตั้งแต่พรรษาแรกมาเลยที่ตะลุมบอนกันหรือซุลมุนวุ่นวายกันอยู่ ก็เป็นเวลา ๙ ปี จนแทบจะพูดได้ว่าไม่ได้มองเห็นเมฆเห็นหมอกที่ไหน มองตั้งแต่กิเลสสู้กันอยู่ตลอดเวลา ได้รับความลำบากลำบาก แต่เราก็กินเขาเพราะนิสัยวาสนาเรานั้นหยาบอย่างนี้ที่กินเขา เดินจนโซซัดโซเซมาหมู่บ้านเขาก็จะไม่ถึงบางวัน เพราะเพลียมาก ทางก็ไกล นาน ๆ วันถึงฉันที่หนึ่งแล้วก็เป็นอย่างนั้นเรื่อย ๆ นานเข้า ๆ กำลังก็อ่อน ธาตุชั้นธี่ก็อ่อน แต่จิตใจไม่ได้อ่อนนะ จิตใจดีดีผิง ๆ นั้นเราเห็นคุณค่าของการผ่อนอาหารการอดอาหารเป็นอย่างนั้น มันก็จำเป็นต้องบีกต้องบีนกันไป ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ใดแหละ ก็วันก็ตามถ้าเราไม่ฉันไม่มีใครไปเกี่ยวข้องกับเราแหละ เราอยู่คนเดียวลำพังคนเดียว มีตั้งแต่ดูหัวใจอยู่ตลอดเวลาอย่างนั้นเรื่อยไป ทุกข์ลำบากก็ทนเอา เพราะของดีอยู่ตรงนั้นไม่อยู่ตรงไหน อยู่ที่ลำบากนั้น

เวลาพ่อแม่ครูบาอาจารย์มรณภาพจากไปเท่านั้น หมู่เพื่อนก็รวม ไปที่ไหนก็เกาะก็รวม ๆ แทบเป็นแทบตาย ขโมยหนีจากหมู่จากเพื่อนก็ไม่รู้ที่ครั้งก็ทน เพราะนิสัยเราไม่ชอบอย่างนั้น อยู่ลำพังคนเดียวสบาย ๆ พอถึงวันตายก็พอแล้วเท่านั้น อยู่ที่ไหนสะดวกสบายกับคนป่าคนเขา เป็นที่เหมาะสมกับอริยาตย์ของเรานั้นคิดไปอย่างนั้น ที่นี้หมู่เพื่อนก็มามากเข้า ๆ ก็ต้องมีสำนักมีทำเลพอาอยู่ เราก็ดูเห็นถึงจิตใจของเราที่ไปหาครูบาอาจารย์ เหมือนใจจะหลุดจะขาดออกจากตัวกลัวท่านจะไม่เมตตาสงสารรับเอาไว้อบรมสั่งสอน มาคิดถึงหมู่เพื่อน หัวใจของหมู่เพื่อนก็คงจะเป็นแบบเดียวกัน เราถึงได้ลดหย่อนผ่อนผันลงมา รับหมู่รับคณะอบรมสั่งสอน นี่เรื่องมันเป็นอย่างนี้

อยู่นี้ก็อยู่ด้วยความจำเป็นไม่ได้อยู่ด้วยความสมัครใจ เราไม่เคยมีความปลื้มปิติยินดีในการที่หมู่เพื่อนพระเถรทั้งหลายมาจากทางไกลทางไกล เข้ามาเกี่ยวข้องกับเราตลอดประชาชน แม้ที่สุดเข้ามาเกี่ยวข้อง เราก็ดูไม่เคยแสดงภายในจิตใจของเราว่าเป็นความยินดี สิ่มเนื้อสิ่มตัวว่าเรานี่ โห เก่งเป็นครูเป็นครูเป็นอาจารย์อย่างเอก คนนั้นมานับถือคนนี้นับถือ ลูกศิษย์เต็มแผ่นดิน มันไม่เคยไปสนใจ ดีไม่ดีไม่ได้คิดอย่างนั้น มันคิดเป็นคนละโลกเสียอีกนี่ ใครมาหากก็ตาม เขามา ๆ เกี่ยวข้องกับเรา เราต้องเป็นผู้อบรมสั่งสอน เป็นความเหน้อยยากลำบากก็คือเรา

เพราะเราไม่ได้มุ่งอะไรกับผู้ใดนี้ จะมุ่งอะไรกับอะไร มันพอตัวของมันอยู่โดย

ลำพังธรรมชาติของตัวเองแล้ว จะไปหาอยากหาหิวอะไร เขานับถือไม่นับถือก็เป็นเรื่อง หัวใจเขาต่างหาก เขาจะตัดสินใจเห็นว่าร้ายต่าง ๆ ก็เป็นอยู่ในหัวใจของเขาไม่ใช่อยู่ในหัวใจของเรา เขาสร้างเหตุที่นั่นไม่ดีมันก็เกิดผลไม่ดีขึ้นที่นั่น ถ้าเขาสร้างเหตุดีขึ้นภายใน กายวาจาใจของเขา มันก็เป็นผลดีขึ้นไปกับเขาต่างหาก ไม่ได้เป็นผลดีมาหาเรานี้ละ เขาเป็นผู้สร้างเหตุทางนั้น เราก็คือเพียงได้ยินได้ฟังจากคำตัดสินใจนั้น จากคำสรรเสริญเยินยอของเขาแล้วก็ผ่านไป ๆ ถ้าเราไม่เป็นบ้าเราก็คงไม่ไปยึดเอามาเผาตัวเอง เราไม่เป็นบ้าเราก็คงไม่ไปยึดลืมนื้อลืมตัวไปกับคำสรรเสริญเยินยอเขา มันก็สบายเท่านั้นซี

เอาอะไรโลกอันนี้มีความแน่นอนหนามันคงที่ไหนเป็นสาระสำคัญที่พอจะยึดได้ไม่เห็นมีอะไร นี่ได้พิจารณาแล้วเต็มหัวใจ นอกจากใจเท่านั้นที่จะเป็นสาระอันสำคัญ สร้างธรรมขึ้นที่ใจ ใจกับธรรมมีความสัมพันธ์สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันไปโดยลำดับ ๆ ใจก็มีสาระขึ้นทุกวัน ๆ ไม่เคยสงบงบบงบมีแต่ความฟุ้งซ่านรำคาญ กวนใจ เผาใจอยู่ตลอดเวลา มันก็สงบลงได้เมื่อความอดุสำหรับพยายามของเรามีอยู่ มันทนไปไม่ได้ เพราะจิตเป็นของฝึกได้ ถ้าฝึกไม่ได้พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาเอกขึ้นมาไม่ได้ พระสาวกทั้งหลายประเสริฐขึ้นมาหลุดพ้นจากกิเลสไม่ได้ นี่เพราะท่านฝึกได้

กิเลสเป็นของฆ่าได้ ฉิบหายตายไปได้จากจิตใจ ท่านจึงสอนวิธีการให้ชำระกิเลสให้ฆ่ากิเลส ด้วยความพากเพียรมีสติปัญญาเป็นเครื่องมืออันสำคัญ ท่านสอนอย่างนั้น อุบายเหล่านี้เป็นอุบายที่ท่านได้ผลมาแล้วทั้งนั้นท่านจึงนำมาสอนพวกเรา เราจะปฏิบัติอย่างไรให้ตรงตามหลักของศาสดาของสภะของพวกเรา หรือเราจะเอาเรา สรรณิ คจฺฉามิ อย่างนั้นหรือ เรา สรรณิ คจฺฉามิ ก็มีตั้งแต่กิเลสเต็มหัวใจ สรรณิ คจฺฉามิ นั้นแล้ว มันได้ผลประการใดบ้างที่กิเลส สรรณิ คจฺฉามิ นะ มันมีอะไรเป็นผลเป็นประโยชน์บ้าง ได้ทดสอบกันบ้างไหมสิ่งเหล่านี้

นักปฏิบัติต้องคิดไม่คิดไม่ได้ ที่ไหนผิดที่ไหนถูกโดยเหตุโดยผลแล้วต้องยอมรับสิ่งที่ควรแก้ต้องรีบแก้ไม่ถอย สิ่งที่ควรบำเพ็ญก็บำเพ็ญให้มีขึ้นโดยลำดับ ๆ อันเป็นความดีเร่งไม่หยุด ไม่นอนใจทั้งนั้น มุ่งต่อเหตุต่อผลต่อความสัตย์ความจริง ใครจะพูดทางด้านไหนก็ตามพิจารณาเป็นความจริงทั้งนั้น นั่นจึงชื่อนักธรรมะ แม้ที่สุดเขาตำหนิเรานี้ก็เอามาพิจารณาหาสาระของมันจนได้ เขาสรรเสริญก็ตามเขานินทาก็ตาม นั่นเป็นแง่ธรรมแง่หนึ่ง ๆ ที่แสดงเข้ามาสัมพันธ์สัมพันธ์กับเรา เราจะมีผลเฉลียวฉลาดพอที่จะจับยึดเอาธรรมแง่หนึ่ง ๆ มาเป็นสาระแก่ตนได้อย่างไรบ้างหรือไม่ นี่จึงเรียกว่า **นักธรรมะ หรือเขาสรรเสริญเยินยอมาก็เป็นบ้าไปอีกแบบหนึ่ง ลืมนื้อลืมตัว พอเขาติฉินนินทาก็เป็นบ้าไปอีกแบบหนึ่ง เหมือนเจ้าของจะฉิบหายวายปวงไป ถูกเขา**

ตำหนิติฉินนินทานั้นเหมือนกับว่าเขาเหยียบย่ำทำลาย เจ้าของก็จะแหลกไปตามนั้น
นั้นก็บ้าแบบหนึ่ง ถ้าแบบมีสติปัญญาแบบนักธรรมะแล้วพิจารณาได้ทั้งนั้น ทั้งดีทั้ง
ชั่ว ถ้าผู้มุ่งเป็นธรรมต้องเป็นธรรมทั้งหมด ดีกับชั่วเป็นธรรม โลกธรรมทั้ง ๘ เป็น
ธรรมทั้งนั้น

โลกธรรมทั้ง ๘ ถ้าอยู่ภายนอกมันห่างไกลมาก มันอยู่ในหัวใจของเราตลอดเวลา
นี้เราทราบหรือยังโลกธรรม ๘ คืออะไร มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ความได้ความ
เสียมันมีที่ไหน มันไม่มีที่จิตใจจะมีที่ไหน พอภาวนาดีบ้างเล็กน้อยแล้วก็ตื่นลืมเนื้อลืม
ตัวแล้วเสื่อมไปเสีย เสียใจเป็นบ้าไปอีก สรรเสริญเยินยอตน ความถือเนื้อถือตัวถือทิฐิ
มานะอยู่ภายในตัว หยิ่งจองหองอยู่ภายในตัว มันล้วนแล้วตั้งแต่เรื่องโลกธรรมเผาหัวใจ
เจ้าของทั้งนั้นแหละ แล้วที่นี้ความทุกข์มันจะเกิดขึ้นที่ไหนถ้าไม่เกิดขึ้นที่จุดนี้ โลกธรรม
ทั้ง ๘ ย่นเข้ามาแล้วคืออะไร นิทาน สรรเสริญ สุข ทุกข์ มีอยู่เท่านั้นรวมมาอยู่ในหัวใจ
ทั้งหมดเป็นผู้รับ เราปฏิบัติอรรถธรรมไม่พิจารณาสิ่งนี้จะพิจารณาอะไร

การทำงานเกี่ยวข้องกับความสามัคคีอย่างนี้ก็เหมือนกัน ถ้าใครชี้เกี้ยวเกี่ยวข้องกับ
กับหมู่เพื่อนก็ให้ไปจากวัด อย่าอยู่ให้หนักวัด สถานที่นี้เป็นจุดรวม รวมหมู่รวมคณะ
เกี่ยวข้องกับประชาชนด้วย มาเองทำใจ สถานที่อยู่ที่อาศัยเช่นศาลาเป็นต้น ก็ต้องเช็ด
ต้องถูต้องทำความสะอาด ไม่ทำอย่างนั้นดูไม่ได้ เราอาศัยสถานที่ใดเราต้องรักษาสถาน
ที่นั้น การรักษาจะทำวิธีไหน ก็ต้องปิดกวาดเช็ดถูเป็นธรรมดา มันไม่ดีตรงไหนก็ต้อง
ซ่อมแซม จึงเรียกว่ารักษา

เราบางทีมันก็ไม่แน่ประชาชนมาเกี่ยวข้องอยู่เรื่อย ๆ เฉพาะอย่างยิ่งตอนเช้า ฉันท
เสร็จแล้วเขาก็อยากได้ยินได้ฟังเรื่องนั้นเรื่องนี้ หัวใจคนเขามีความพอใจ ใจเราถือเป็น
สำคัญก็สงเคราะห์กันบ้าง เมื่อถึงเวลาได้เวลาพอสมควรแล้วก็ไล่เขากลับเขาก็ไม่ว่าอะไร
พูดให้ฟังพอสมควร บางทีก็มีแง่หนักเบาکنนานบ้างก็มี มันแล้วแต่เหตุผลที่ควรจะเป็น
ไป นี่ในฐานะที่เป็นอาจารย์ก็เป็นอย่างนี้ หัวใจเขากับหัวใจเรามาเทียบกันแล้วมันก็
เหมือนกัน เราก็คิดเห็นอย่างนั่นเอง